

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-65-15>

УДК 338.22:004:339.138:004.4:658.511

РОЗРОБЛЕННЯ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА НА ЗАСАДАХ ЇЇ КОМПАТИБІЛЬНОСТІ ЗІ СИСТЕМАМИ БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ В УМОВАХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

ELABORATION OF THE ENTERPRISE DEVELOPMENT STRATEGY ON THE BASIS OF ITS COMPATIBILITY WITH BUSINESS INTELLIGENCE SYSTEMS IN THE CONTEXT OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY: PROBLEMS AND PROSPECTS FOR DEVELOPMENT

Прокіпчук Левко Ігорович

кандидат економічних наук,

Львівський національний університет імені Івана Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3979-3100>

Prokipchuk Levko

Ivan Franko National University of Lviv

Стаття присвячена перспективним моментам, проблематиці розроблення стратегії розвитку підприємства на засадах її компатибільності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності. Розглянуто залежність конкурентних переваг підприємств від потенційних можливостей підлаштуватися під постійні зміни ринку, невизначеність шляхом запровадження, застосування інноваційних технологій, нових продуктів, послуг, адаптування методів управління тощо. Рекомендована схема розроблення стратегії розвитку підприємства, що ґрунтується на засадах її компатибільності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності дозволить розробляти пропозиції щодо змін в бізнес-процесах, усунути в них слабкі місця, сприятиме повнішому залученню потенціалу підприємства.

Ключові слова: аналіз, компатибільність, експорт, імпорт, бізнес-аналітика, стратегічне планування.

The article is devoted to promising aspects of the problem of developing an enterprise development strategy on the basis of its compatibility with business intelligence systems in the context of foreign economic activity. The author considers the dependence of competitive advantages of enterprises on their potential and actually realized capabilities to adapt to constant market changes, uncertainty through the introduction and application of innovative technologies, new products, services, adaptation of management methods to modern requirements. The purpose of the article is to study the problems and prospects of the processes of elaborating an enterprise development strategy based on its compatibility with business intelligence systems in the context of foreign economic activity. Given the high dynamism of the external environment and the high riskiness of entrepreneurial activity, in particular, export-oriented activity, an important aspect is development planning which is clearly based on a thorough analysis, forecasting, and foresight. That is why the subject matter of the article is relevant. The research methods used are analysis, synthesis, and morphological analysis. Modern business intelligence tools are quite diverse and flexible. The choice of tools should be determined by the company's development strategy. The effective implementation of business intelligence systems by enterprises is a crucial factor in their existence in the market. The paper recommends a scheme for developing an enterprise development strategy based on the principles of its compatibility with business intelligence systems in the context of foreign economic activity. The implementation of business intelligence in enterprise management/management systems has actualized the need to consider it as a resource, lever, and tool for improving the efficiency of an enterprise, increasing the efficiency of its management system. The developed recommendations will make it possible to develop effective proposals for changes in business processes, eliminate weaknesses in them, which will help to more fully utilize the company's potential, more accurately achieve its strategic goals.

Keywords: analysis, comparability, exports, imports, business intelligence, strategic planning.

Постановка проблеми. За умов високої динамічності зовнішнього середовища, високої ризиковості підприємницької діяльності, зокрема експортно-орієнтованої, важливим аспектом виступає планування розвитку, що чітко базується на ґрунтовному аналізуванні, прогнозуванні, передбачуванні. Саме тому актуальною є проблематика формування стратегій розвитку підприємств на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

В літературних джерелах висвітлюються окремі проблемні аспекти формування системи бізнес-аналітики підприємства [10; 12]. Про те, що аналізована нами проблематика є актуальною свідчить її відображення у наукових працях таких вітчизняних і зарубіжних науковців як: Александропулос С.-А. Н. [15], Білоскурський Р. Р. [1], Боднарчук В. [10], Боровий М. В. [4], Велієва В. [9], Виганяйло С. М. [2], Вінничук І. С. [1], Вінничук О. Ю. [1], Воронко О. [10], Врагатиш М. Н. [15], В'юненко О. Б. [2], Гостева Ю.А. [13], Гудзь О. І. [3], Дарчук В. Г. [5], Дмитришин Б. В. [4], Дрокіна Н. І. [5], Жук О. О. [6], Завербний А. С. [6; 7; 8; 16], Залізна Л. В. [6, 7], Кащенко Н. [9], Колісниченко Р. [16], Костіантис С. Б. [15], Кришко О.В. [5], Левченко А. [16], Левченко О. [16], Макарова Ю. [8], Міценко Н. [10], Остапенко Р. [9], Погорелов Ю. С. [11], Трач М. [7], Тсумарев М. [16], Філіпова Л. Я. [12], Чкан А. С. [13], Яремко З. М. [14] та інші.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на оглянуті дослідження аналізованої проблематики, дещо поза увагою залишається саме розроблення стратегії розвитку підприємств на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілями виступають дослідження проблем, перспектив процесів розроблення стратегії розвитку підприємства на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. За сучасних умов господарювання, здійснення підприємницької діяльності, зокрема, зовнішньоекономічної (передусім експортної, імпоротної тощо), під час прийняття, реалізування будь-яких управлінських рішень керівництвом підприємств суттєво

зменшується роль у даних процесах інтуїції; зростає важливість проведення бізнес-аналітики. Ефективне функціонування, застосування результатів бізнес-аналітики сприятиме кращому реалізуванню стратегії підприємств, досягненню стратегічних цілей тощо. Саме це зумовлює пошук ефективних форм щодо взаємодії бізнес-стратегії, бізнес-аналітики та стратегічного планування на підприємствах. Адже взаємодія надає можливість використовувати дані щодо успішного розвитку, трансформуючи їх у корисну інформацію, формуючи нові знання про особливості бізнес-процесів, бізнес-середовищ на основі застосування інноваційних інформаційних, комунікаційних технологій.

Конкурентні переваги підприємств сьогодні значною мірою визначаються їх потенційними та реально реалізованими можливостями підлаштуватися під постійні зміни ринку (високу динамічність), невизначеність тощо шляхом запровадження, застосування інноваційних технологій, нових продуктів, послуг, адаптування методів управління до сучасних вимог тощо [10]. Своєчасні, деколи просто кардинальні, зміни процесів ведення бізнесу не тільки мають бути націленими на виробництво високоякісних продуктів (надання послуг), а й перебувати під пильною увагою осіб, зацікавлених у практичних результатах таких змін (мова йде про стейкхолдерів).

За сучасних умов забезпечення ефективного функціонування та гармонійного розвитку підприємств вимагає грамотного формування системи управління його діяльністю (зокрема й зовнішньоекономічною). Якщо раніше задля прогнозування подальшого розвитку підприємства достатньо було інформації щодо його діяльності за попередні періоди, то сучасні умови вимагають адаптуватися до надзвичайно швидкого зростання потоків інформації, посилення непередбачуваності/невизначеності середовища функціонування тощо. Саме ці чинники й обумовлюють важливість для будь-яких підприємств (незалежно від розміру, видів діяльності, національної приналежності тощо) застосування бізнес-аналітики. Вона допомагає вивчати тенденції розвитку, оцінювати, досліджувати чинники, що впливають на динамічність результатів діяльності (зокрема зовнішньоекономічної), обґрунтовувати бізнес-план, управлінські рішення, контролювати за їх виконанням, виявляти резерви підвищення рівня ефективності діяльності, виробити стратегію подальшого розвитку тощо [10].

Необхідною умовою для розроблення високоефективної стратегії розвитку підприємств, її успішного реалізування виступає її обґрунтування шляхом опрацювання значного масиву інформації про стан речей, перспективи, зміни внутрішнього ресурсного потенціалу, зовнішнього середовища тощо. При цьому важливими для дослідження виступають дві сторони: вивчення динаміки споживчого попиту, потреб покупців, кон'юнктури ринку тощо, стану конкуренції, конкурентних сил (це дозволяє оцінювати перспективи для розвитку діяльності, зокрема й зовнішньоекономічної). Реалізування ж стратегії має опиратися на потенційні можливості ресурсного

потенціалу, відповідне налагодження бізнес-процесів, що виступають як інструменти реалізування стратегії.

Саме тому аналітика, бізнес-аналітика сьогодні набувають статусу «невід'ємної складової сучасного управління підприємством» [4; 5; 12].

Розглядаючи ж сутність бізнес-аналітики, доцільно звертати увагу на визначення, які вже є напрацьованими передусім у ІТ-сфері, сфер нано-технологій тощо. Саме вони акцентують увагу на обранні інструментів, методів, засобів, програмних продуктів найефективніших саме для бізнес-аналітики. Завершуючи, потрібно констатувати, що імплементація бізнес-аналітики до систем менеджменту/

Рис. 1. Рекомендована схема процесу формування стратегії розвитку підприємства на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності

Джерело: побудовано на основі [4; 5; 6; 9; 12]

управління підприємствами актуалізували потребу розгляду її як ресурсу, важеля, інструменту для підвищення рівня ефективності діяльності підприємства, підвищення рівня ефективності його системи менеджменту тощо. При чому потрібно узгоджувати системи бізнес-аналітики із потребами підприємства при формуванні стратегії їх розвитку (рис. 1). Мова йде про їх компатибельність (узгодженість).

З одного боку, це вивчення динаміки споживчого попиту на зовнішньому ринку, зміни потреб іноземних покупців, кон'юнктури ринку, стану конкуренції, конкурентних сил (для оцінювання перспектив розвитку діяльності підприємств).

З іншого боку, реалізування стратегії має опиратися на потенційні можливості ресурсного потенціалу підприємства та відповідне налагодження бізнес-процесів підприємств, які виступають в якості інструментів реалізування даної стратегії в умовах зовнішньоекономічної діяльності.

Такий зв'язок повинна забезпечувати система бізнес-аналітики підприємств (рис. 1).

Рекомендована схема розроблення стратегії розвитку підприємства, що ґрунтується на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності дозволить розробляти пропозиції щодо змін в бізнес-процесах, усу-

вати в них слабкі місця, що сприятиме більш повному залученню потенціалу підприємства, точнішому досягненню його стратегічних цілей тощо.

Висновки. Сучасний інструментарій бізнес-аналітики виступає достатньо різноманітним та гнучким. Обрання інструментів має визначатися стратегією розвитку підприємства. Ефективне запровадження систем бізнес-аналітики підприємствами є вирішальним чинником їх існування на ринку(ах).

Бізнес-аналітика виступає містком, що поєднує наростаючі масиви інформації про зовнішнє/внутрішнє середовище підприємства і його бізнес-процеси із системою стратегічного управління. Рівень взаємозв'язку між бізнес-аналітикою та стратегією розвитку підприємства обумовлюється наявністю достатнього обсягу достовірної інформації, компетентного персоналу, спеціального програмного забезпечення.

Рекомендована схема розроблення стратегії розвитку підприємства, що ґрунтується на засадах її компатибельності зі системами бізнес-аналітики в умовах зовнішньоекономічної діяльності дозволить розробляти пропозиції щодо змін в бізнес-процесах, усувати в них слабкі місця, що сприятиме більш повному залученню потенціалу підприємства, точнішому досягненню його стратегічних цілей тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Вінничук О. Ю., Вінничук І. С., Білоскурський Р.Р. Концептуальні основи практичного застосування бізнес-аналітики. *Науковий вісник Херсонського державного ун-ту. Серія: Економічні науки*. 2022. Вип. 45. С. 69–75.
2. Виганяйло С. М., В'юненко О. Б. Тенденції розвитку інформаційних технологій у бізнес-аналітиці. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Сер. «Технічні науки»*. 2021. Т. 32 (71). № 1. Ч. 1. С. 51–55.
3. Гудзь О. І. Стратегія розвитку підприємства: сутність та класифікація. *Економіка та суспільство*. № 18. 2018. С. 346–352 URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/48.pdf
4. Дмитришин Б. В., Боровий М. В. Бізнес-аналітика та її роль в управлінні конкурентоспроможністю підприємства. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2020. Вип. 5 (38). С. 214–220.
5. Дрокіна Н. І., Дарчук В. Г., Крижко О. В. Інструменти бізнес-аналітики для візуалізації маркетингових даних. *Причорноморські економічні студії*. Випуск 26-1. 2018. С. 128–138.
6. Завербний А. С., Залізна Л. В., Жук О. О. Особливості формування методів прийняття рішень вітчизняними підприємствами у зовнішньоекономічній діяльності: інформаційний аспект. *Економіка та суспільство*. № 50. 2023. URL: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2400>
7. Завербний А. С., Залізна Л. В., Трач М. Діджиталізація як важливий фактор формування конкурентоспроможності експортно-орієнтованого підприємства: інформаційний аспект. *Економіка та суспільство*. № 60. 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3560>
8. Завербний А., Макарова Ю. Проблеми і потенційні можливості реалізування інноваційних стратегій для підвищення рівня конкурентоспроможності підприємства. *Економіка та суспільство*. № 34. 2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/984>
9. Кащана Н., Остапенко Р., Велієва В. Бізнес-аналітика як інструмент обробки даних. *Економіка та суспільство*. 2024. № 62. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3889>

10. Міценко Н., Воронко О., Боднарюк В. Бізнес-аналітика як стратегічний ресурс розвитку та реалізації потенціалу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2022. № 6. Том 2. С. 129–135.
11. Погорелов Ю. С. Способи розвитку підприємства: умови та результативність використання. *Економічний журнал Одеського політехнічного університету*. 2017. № 1. С. 76–84. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ejopu_2017_1_15
12. Філіпова Л. Я. Системи бізнес-аналітики: сучасні тенденції розвитку. *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. 2022. № 1. С. 43–48.
13. Чкан А. С., Гостева Ю. А. Сутність аналітичної роботи та інструменти бізнес-аналітики в управлінській діяльності. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. Вип. 3 (03). С. 155–158.
14. Яремко З. М. Модель бізнес-аналітики підприємства в контексті стратегічного управління. *Інноваційна економіка*. 2013. № 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_3_76
15. Alexandropoulos S.-A.N., Kotsiantis S. B., Vrahatis M. N. Data preprocessing in predictive data mining. *The Knowledge Engineering Review*. 2019. vol. 34. DOI: <https://doi.org/10.1017/s026988891800036x>
16. Levchenko O., Levchenko A., Kolisnichenko R., Tsumariyev M., Zaverbnyj A. Formation of a Model of Legal Protection of Competitive Advantages in the System of Innovation Management of Sustainable Development and Planning. *International Journal of Sustainable Development and Planning*. 2023. 18(4), pp. 1227–1233.

REFERENCES:

1. Vinnychuk O. Iu., Vinnychuk I. S., Biloskurskyi R. R. (2022). Kontseptualni osnovy praktychnoho zastosuvannya biznes-analytyky [Conceptual framework for the practical application of business intelligence]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho un-tu. Seriya: Ekonomichni nauky*, vol. 45. pp. 69–75. (in Ukrainian)
2. Vyhaniailo S. M., Viunenko O. B. (2021). Tendentsii rozvytku informatsiinykh tekhnolohii u biznes-analytytsi [Trends in the development of information technology in business analytics]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho. Ser. «Tekhnichni nauky»*. T. 32 (71). 1. Ch. 1. pp. 51–55. (in Ukrainian)
3. Hudz O. I. (2018). Stratehiia rozvytku pidpriemstva: sutnist ta klasyfikatsiia [Enterprise development strategy: essence and classification]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 18. pp. 346–352 Available at: https://economyandsociety.in.ua/journals/18_ukr/48.pdf
4. Dmytryshyn B. V., Borovy M. V. (2020). Biznes-analytyka ta yii rol v upravlinni konkurentospromozhnistiu pidpriemstva [Business analytics and its role in managing enterprise competitiveness]. *Tsentralkoukrainskyi naukovyi visnyk. Ekonomichni nauky*, vol. 5 (38). pp. 214–220. (in Ukrainian)
5. Drokina N. I., Darchuk V. H., Kryzhko O. V. (2018). Instrumenty biznes-analytyky dlia vizualizatsii marketynhovoykh danykh [Business intelligence tools for visualizing marketing data]. *Prychornomorski ekonomichni studii*, vol. 26-1, pp. 128–138. (in Ukrainian)
6. Zaverbnyi, A. S., Zalizna, L. V., Zhuk, O. O. (2023). Osoblyvosti formuvannya metodiv pryiniattia rishen vitchyznianymy pidpriemstvamy u zovnishnoekonomichnii diialnosti: informatsiinyi aspekt [Peculiarities of formation of methods of decision-making by domestic enterprises in foreign economic activity: information aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 50. Available at: <https://www.economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2400>
7. Zaverbnyi, A. S., Zalizna, L.V., Trach, M. (2024). Didzhytalizatsiia yak vazhlyvyi faktor formuvannya konkurentospromozhnosti eksportno-orientovanoho pidpriemstva: informatsiinyi aspekt [Digitalization as an important factor in the formation of competitiveness of an export-oriented enterprise: information aspect]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 60. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3560>
8. Zaverbnyi, A., Makarova, Yu. (2021). Problemy i potentsiini mozhyvosti realizuvannya innovatsiinykh stratehii dlia pidvyshchennia rivnia konkurentospromozhnosti pidpriemstva [Problems and potential opportunities for implementing innovative strategies to increase the level of competitiveness of the enterprise]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 34. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/984>
9. Kashchena N., Ostapenko R., Veliieva V. (2024). Biznes-analytyka yak instrument obrobky danykh [Business analytics as a data processing tool]. *Ekonomika ta suspilstvo*, vol. 62. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3889>
10. Mitsenko N., Voronko O., Bodnariuk V. (2022). Biznes-analytyka yak stratehichniy resurs rozvytku ta realizatsii potentsialu pidpriemstva [Business analytics as a strategic resource for the development and realization of the enterprise potential]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu*, no. 6. Tom 2. pp. 129–135. (in Ukrainian)
11. Pohorelov Yu. S. (2017). Sposoby rozvytku pidpriemstva: umovy ta rezultatyvnist vykorystannia [Methods of enterprise development: conditions and effectiveness of usage]. *Economic journal Odessa polytechnic university (electronic journal)*, vol. 1, pp. 76–84. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ejopu_2017_1_15

12. Filipova L. Ia. (2022). Systemy biznes-analityky: suchasni tendentsii rozvytku [Business intelligence systems: modern trends in development]. *Bibliotekoznavstvo. Dokumentoznavstvo. Informolohiia*, № 1, pp. 43–48. (in Ukrainian)
13. Chkan A. S., Hosteva Yu. A. (2016). Sutnist analitychnoi roboty ta instrumenty biznes-analityky v upravlin-skii diialnosti [the essence of analytical work and tools of business intelligence in management activities]. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnia*, vol. 3 (03). pp. 155–158. (in Ukrainian)
14. Iaremko Z. M. (2013). Model biznes-analityky pidpriemstva v konteksti stratehichnoho upravlinnia [Model of business intelligence of the enterprise in the context of strategic management]. *Innovatsiina ekonomika*, vol. 3. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_3_76
15. Alexandropoulos S.-A. N., Kotsiantis S. B., Vrahatis M. N. (2019). Data preprocessing in predictive data mining. *The Knowledge Engineering Review*. Vol. 34. DOI: <https://doi.org/10.1017/s026988891800036x>
16. Levchenko O., Levchenko A., Kolisnichenko R., Tsumariiev M., Zaverbnyj A. (2023). Formation of a Model of Legal Protection of Competitive Advantages in the System of Innovation Management of Sustainable Development and Planning. *International Journal of Sustainable Development and Planning*, vol. 18(4), pp. 1227–1233